Universiteit
Leiden
The Netherlands

Kabinetseenheid, een verloren waarde

Hin, D.

Citation
Hin, D. (2025). Kabinetseenheid, een verloren waarde. *Bestuurskundige Berichten*, *40*(1), 26-27. doi:

Version:	Publisher's Version
License:	Creative Commons CC BY-NC 4.0 license
Downloaded from:	https://hdl.handle.net/1887/4256389

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Kabinetseenheid, een verloren waarde

Daan Hin

Vele studenten zijn opgegroeid onder het bewind van de heer Rutte en kennen de politiek en de staat enkel van zijn stijl. Voor mijzelf kan ik niet spreken van een politiek bewustzijn voor het aantreden van onze oud-premier. De wissel van de wacht naar het kabinet Schoof brengt met zich mee een verandering van waarden en stijl waar jonge mensen zoals ik nog geen eerdere ervaring mee hebben gehad. Dit artikel is dan ook geschreven met prille lente ogen, voor wie dit hun eerste grote kabinetswissel is geweest. In dit artikel wordt een kritische blik geworpen op een grote verandering in waarden en stijl van het kabinet, namelijk hoe wordt omgegaan met de kabinetseenheid.

"Tjonge Jonge Jonge, niet te geloven"

Deze uitspraak van frustratie, gemaakt door onze minister-president Hendrikus Wilhelmus Maria (Dick) Schoof tijdens de regeringsverklaring, vestigt de aandacht wederom op de rol van het kabinet en de tradities die hierbij behoren. De verhoudingen tussen de ministers, de koning, de Kamers, de coalitie en de ambtenarij staan sinds de verkiezingen weer open voor discussie. De media mag weer in verbazing reageren op de uitingen van het kabinet, de verdeeldheid van de coalitie en de rol van ambtenaar. Denk bijvoorbeeld aan de aandacht voor de zwart gelakte stukken die geleverd werden aan de Kamer voor de tweede dag van de APB, in het begin van de kabinetsperiode. Deze stukken zijn opgevraagd nadat de Kamer vroeg naar het juridische onderzoek, genoemd door minister Faber en Kamerlid Van Vroonhoven. Deze moest onderbouwen waarom een noodsituatie op migratie uitgeroepen moest worden. De stukken waren bijna compleet zwart naar de Kamer gestuurd, wat een overduidelijke vraag van de oppositie naar voren bracht, zoals bij PvdA-Groenlinks fractievoorzitter Frans Timmermans: "Worden wij nog wel een beetje serieus genomen hier?" (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2024). Het kabinet heeft ervoor gekozen om de stukken die opgevraagd waren onleesbaar aan te leveren aan de Kamer. Dit maakt het voor de Kamer lastig vragen te stellen over de keuzes die het kabinet wenst te maken. De woorden die wel te lezen waren op de gelakte papieren spraken veelal tegen de wens van het kabinet in (Oost, 2024). Een negatief advies van de ambtenaren dus, die middels deze stukken hun kabinet en daarmee ministers tegenspreken. Minister-president Schoof geeft later in het debat in op de wensen van de Kamer en vraagt de minister de ongelakte stukken te delen. Minister Van Weel, de minister die deze stukken moet aanleveren, spreekt zich via de media al snel uit tegen deze zet van de minister-president (BNR webredactie, 2024 en Oost, 2024).

Een minister die teleurstelling uit over het moeten delen van informatie met de Kamer, dezelfde minister die het verzoek van de minister-president openlijk bekritiseert, coalitiepartijen die informatie voor de Kamer afwijzen om hun minister te beschermen, coalitiegenoten die tegen de stroom instemmen ten treuren van de collega's van de coalitie, en ministers die (non-)verbaal in het debat met de Tweede Kamer hun emotie uiten over het

vervullen van hun taak als minister. En dit alles volgend op de regeringsverklaring die gevuld is met verwijten van racisme, en ministers die op het matje geroepen werden. Wat een politiek liefhebber dan ook inhoudelijk mag vinden van de partijen die de coalitie en het kabinet vormen, men kan stellen dat stijl en traditie niet de prioriteit is van de huidige politieke werkelijkheid.

In het Reglement van orde voor de ministerraad spreekt men over een homogeniteitsregel (Sillen, 2022), welke in 2021 door de vrouw Keijzer was doorbroken wegens haar kritiek op de coronatoegangsbewijzen (Righton, 2021). Na het tegenspreken van het besluit van het kabinet is toenmalig demissionair minister Keijzer op staande voet ontslagen. De eenheid van spreken en het optreden als een stabiel en eensgezind front was van essentieel belang voor het kabinet onder de heer Rutte, zeker tijdens de onzekere tijden van de coronaperiode. Mensen moesten weten wat ze konden verwachten van het kabinet. Het kabinet en de tot hun behorende ministerraad is bedoeld om een eenheid van beleid uit te dragen (Reglement van orde voor de ministerraad, 2020), echter wijst de huidige realiteit op groeipijn binnen een nieuwe regering, of wellicht een nieuwe identiteit voor de positie van minister.

Het vallen van het kabinet is dan ook geregeld in het nieuws (e.g. Loupatty, 2024; Kester, 2024; Hart van Nederland, 2025; NPO Radio 1, 2024; NOS, 2024a; NOS, 2025). Vanaf de start van deze coalitie wordt al veel gespeculeerd over de mogelijke val. Dit is een perceptie, een frame, die veel aan dit kabinet blijft plakken. Je kan het een alledaagse volger van het nieuws vergeven als deze meer te horen krijgt over een mogelijke val, dan dat deze te horen krijgt over de inhoud van dit kabinet. Het is dan ook een middel waar de partijleider van de coalitie maar graag een duiding mee maakt. Zo dan ook het artikel van 11 februari j.l. waar Wilders dreigt de coalitie op te willen zeggen als het wetsvoorstel van Faber aangepast gaat worden voordat deze naar de Kamer gaat (NOS, 2025).

Concluderend, de toon en stijl rond dit kabinet is er een van twijfel en onverenigbaar handelen. Een mindere mate aan eenheid binnen het kabinet kan ruimte geven voor kritische verhoudingen en controle op inhoudelijk beleid, maar neemt ook ruimte voor deze inhoud weg in het publieke debat. Dit is een kabinet welke de fundering nog moet vinden, en een waar vandaag de dag de twijfels nog dik gedrukt in de publieke opinie te vinden zijn. De vraag blijft of dit kabinet een modus gaat vinden waarin de 'bestaanszekerheid' van deze minder betwist gaat worden.

Literatuurlijst

[1] BNR Webredactie. (2024, 19 september). Tweede Kamer krijgt alsnog leesbare asieldocumenten, justitieminister Van Weel 'is het er compleet niet mee eens'. bnr.nl.

[2] Hart van Nederland. (2025, 7 februari). "Wilders verwacht dat kabinet binnen enkele dagen valt". Hart van Nederland.

[3] Kester, J. (2024, 22 oktober). Kabinet mag vallen van PVV-kiezers als Wilders zijn zin niet krijgt op asiel: "Al genoeg ingeleverd". EenVandaag.

[4] Loupatty, A. (2024, 20 september). Kabinet Schoof in zelfde situatie als Rutte IV, 'eigenlijk al gevallen'. bnr.nl.

[5] NOS. (2024a, 15 november). Kabinet-Schoof na nieuwe crisis verder, stabiliteit blijft een vraagteken.

[6] NOS. (2025, 11 februari). Wilders dreigt opnieuw met val kabinet om asiel, coalitie reageert gelaten.

[7] NPO Radio 1. (2024, 10 oktober). "Het kabinet is praktisch al gevallen". nporadio1.nl.

[8] Oost, G. (2024, 19 september). Van Weel: delen van inhoud gelakte stukken gaat te ver. NRC.

[9] Reglement van orde voor de ministerraad. (2020, 16 april). https://wetten.overheid.nl/BWBR0006501/2020-04-16

[10] Righton, N. (2021, 25 september). Keijzers vertrek zat eraan te komen. Hoe nu verder met de volkspoliticus, het CDA en de formatie? De Volkskrant.

[11] Sillen, J. (2022, 9 september). Ministers spreken met één mond? Nederlandse Grondwet. https://www.denederlandsegrondwet.nl/id/vlw7deep7ntb/nieuws/ministers-spreken-met-een-mond

[12] Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2024, 19 september). Plenaire verslagen. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire-verslagen/detail/2024-2025/3